Historische Kring Bussum
website: www.historischekringbussum.nl
e-mail: hkb@historischekringbussum.nl
facebook: www.facebook.com/historischekringbussum/

AL VANAF 1870 ACTIEF IN BUSSUM

Pieter Loman, grondlegger van het Spiegel

BUSSUM Pieter Loman en Joseph Biegel staan in Bussum bekend als grondleggers van het Spiegel. Van Biegels privéleven is ook heel wat bekend: naar zijn overleden dochter Maria vernoemde hij omstreeks 1880 de Mariaheuvel, zijn zoon Hermann werd architect, zijn kleindochter Anne werd journaliste en zijn kleinzoon Paul schreef kinderboeken. Over het privéleven van Pieter Loman is veel minder is bekend. Hieronder de opbrengst van een duik in de archieven.

■ Instituut Gooiland (FOTO BEWERKT EN INGEKLEURD DOOR MARK NAP, HET FAMILIE ARCHIEF).

De eerste vijfentwintig jaar

Petrus Johannes (Pieter) Loman werd op 15 januari 1826 geboren in Den Haag als zoon van de evangelisch-lutherse predikant Johannes Christiaan Loman en predikantendochter Catharina Maria Stoop. Hij kreeg ongetwijfeld net als zijn broers een degelijke opleiding, maar daar is helaas niets over bekend. Hij verhuisde in 1851 met zijn één jaar oudere broer Johan Christiaan, die boekbinder was, naar Amsterdam, waar de broers in een huis aan de Kalverstraat gingen wonen. Op dat moment wordt van Pieter geen beroep vermeld.

■ Hotel Nieuw Bussum.

■ Villa Petersburg (FOTO BEWERKT EN INGEKLEURD DOOR MARK NAP, HET FAMILIE ARCHIEF).

Huwelijk

In 1857 trouwde Pieter in Amsterdam met Emilie Eleonora Louise Lentz uit Emden, een havenstad in Noord-Duitsland aan de monding van de Eems. In 1858 beviel Emilie van een dochter: Marie Christiane en een jaar later werd opnieuw een dochter geboren: Anna Maria. In 1860 woonde Pieter met zijn twee dochtertjes en twee oudere zussen van hem in een huis aan de Looiersgracht. Eigenaardig genoeg was Emilie Lentz er niet bij: wellicht was zij overleden, maar over haar is verder niets te vinden. Als beroep van Pieter wordt genoemd 'kantoorbediende'. In 1869 verhuisde hij met zussen en dochters naar een huis aan de Prinsengracht.

Bussum

Vanaf omstreeks 1870 maakte Pieter vrijwel elke zondag een rijtoer in een met twee paarden bespannen open landauer naar Bussum. Geen pretje: hobbelend over de keien van de weg langs de trekvaart naar Muiden en vandaar langs de trekvaart naar Naarden en ten slotte via de Naarderstraatweg en de Huizerweg naar Bussum. Hij vond Bussum prachtig. Wat zeker meespeelde was dat de Oosterspoorbaan al in aanleg was. Als Bussum eenmaal een station zou hebben, zou het heel geschikt zijn als plek waar gegoede Amsterdammers in de zomer in een buitenhuis de stinkende grachten in Amsterdam konden ontvluchten. Met het oog daarop kocht hij heel voordelig grond aan, vooral in de Achterbuurt, het vrijwel onbewoonde westelijk deel van Bussum. Hij was ervan overtuigd dat op een goede dag een groot deel van de Amsterdammers in Bussum zou wonen, al lachten zijn collega's in Amsterdam hem uit.

Nieuw Bussum

Toen station Naarden-Bussum in 1874 geopend werd, was Pieter goed voorbereid. Hij liet achter het station op eerder door hem aangekochte grond een hotel bouwen dat al in 1875 geopend werd: hotel Nieuw-Bussum. Vanuit dit hotel zouden de Amsterdammers Bussum en de daar voor hen gebouwde villa's kunnen verkennen, en kavels waarop zij zelf een villa konden bouwen zouden. Aan de Lindelaan liet hij vier villa's bouwen. In 1876 kwam aan de Nieuwe 's-Gravelandseweg de voor hem gebouwde villa gereed die hij 'Petersburg' noemde en waarin hij met zijn zussen en zijn dochters ging wonen. In datzelfde jaar richtte Loman met enkele gegoede medestanders, onder wie Joseph Biegel, de Bouwvereeniging Nieuw Bussum op, die villa's ging bouwen die gehuurd of verkocht werden. Ook aan een (kost-)school voor de kinderen van de nieuwe welgestelde Bussumers had Pieter gedacht: al in 1878 opende Instituut Gooiland, de voorloper van de huidige Gooilandschool, zijn deuren. De directeur was Jan Glijnis, een kostschooldirecteur uit Texel, die werd aangesteld op aanbeveling van Pieters broer Dirk, die toen burgemeester van Texel was.

Huwelijk dochters

In 1880 trouwde Pieters oudste dochter Marie Christiane met de zoon van Pieters broer Dirk, die Jan Christiaan heette. Jan Christiaan speelde al spoedig een belangrijke rol in Bussum als secretaris van de zangvereniging Caecila en iets later ook van de Maatschappij ter bevordering van Toonkunst. Van de commissie die de bouw van muziekzaal en theater Concordia in 1897 realiseerde, was hij voorzitter. In 1881 trouwde Pieters dochter Anna Maria met de Texelse arts Jan Timmer.

Latere jaren

In de jaren tachtig was Pieter Loman vooral faciliterend bezig. Hij onderhandelde met de gemeente over het onderhoud van de wegen in het Spiegel, zorgde ervoor dat verenigingen een passende accommodatie kregen en dergelijke. Zijn plotselinge dood in 1888 was een grote schok. De gemeenteraad besloot unaniem op het graf van Loman wegens zijn grote verdiensten voor Bussum een gedenksteen te plaatsen. Van zijn bezittingen erfden zijn nabestaanden alleen de villa Petersburg. De overige percelen en bouwterreinen die hij bezat gingen over naar Bouwmaatschappij Nieuw Bussum.

Bronnen:
Arie van Bussem, 'Pieter Loman leek een dwaas maar bleek een pionier', Gooi & Eemlander, datum onbekend;. Margreet de Broekert, 'Jan Glijnis, eerste directeur van Instituut Gooiland' in BussumNieuws 2 augustus 2017; De Bussumsche Courant van verscheidene data, Archief Gooi en Vechtstreek, Stadsarchief Amsterdam en de genealogische site 'Open Archieven'.

Eric Bor

■ Pieter Loman (FOTO BEWERKT EN INGEKLEURD DOOR MARK NAP, HET FAMILIE ARCHIEF).